

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ДІЛОВА АКТИВНІСТЬ» ТА СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ ЇЇ ОЦІНКИ

В сучасних умовах господарювання, необхідним для кожного суб'єкта господарювання, є безперервне підвищення економічного потенціалу, а також особливої актуальності набуває об'єктивна оцінка рівня фінансової безпеки підприємств. Підвищення ділової активності призводить до більш ефективного використання економічного потенціалу, посилюючи фактори його подальшого зростання та є одним із чинників підвищення фінансової безпеки.

За економічним змістом ділову активність підприємств можна розглядати як у широкому, так і вузькому значенні. У широкому розумінні вона означає весь спектр зусиль підприємства, спрямованих на просування на ринках продукції, праці, капіталу [15, с. 110].

Огляд літературних джерел щодо визначення сутності поняття «ділова активність» та системи показників для її оцінки, дає підстави стверджувати про неоднозначність думок щодо даних питань (табл.1).

Таблиця 1. Огляд літературних джерел щодо визначення сутності поняття «ділова активність»

<i>Автор, джерело</i>	<i>Сутність категорії</i>
Заїкіна О.О. [5], Ковальов В.В. [6]	Ділова активність є важливою ринково-орієнтованою категорією. У широкому розумінні означає весь спектр зусиль, спрямованих на просування підприємства на ринках продукції, праці, капіталу. У вузькому – означає його виробничу та комерційну діяльність, успішність вкладених зусиль, ресурсів, ефективність менеджменту. Але не можна акцентувати увагу лише на вузькому або на широкому визначенні ділової активності
Шеремет О.О. [15], Мец В. О [8]	Ділова активність означає зусилля, які підприємство докладає для виходу на ринок продукції, праці, капіталу, а при аналізі фінансово-господарської діяльності цей термін застосовується для характеристики поточної виробничої і комерційної

	діяльності
Гарасюк О.А. [2]	Ділова активність підприємства оцінюється сукупністю кількісних і якісних параметрів, серед яких зростання економічного потенціалу підприємств, обсяги поставок на експорт, імідж підприємства
Цал-Цалко Ю.С. [13]	Ділова активність підприємства формується за рахунок внутрішньої і зовнішньої ефективності. Внутрішня ефективність забезпечується організацією господарської діяльності, зовнішня – найкращим асортиментом готової продукції, товарів, робіт і послуг.

Таким чином, з огляду на наведене вище, важливою складовою, на думку дослідників, ділової активності підприємства є аналіз його ринкової активності.

В свою чергу, найбільш загальним вираженням темпів зміни ділової активності є «золоте правило економіки», яке характеризує даний процес як співвідношення темпів зростання чистого прибутку, доходу підприємства та його майна. Таким чином, дане правило спирається на характеристики ділової активності як категорії, що характеризує рівень ефективності використання вкладених ресурсів [9, с.290; 9, с.77].

Що стосується системи показників для оцінки ділової активності, то А.Д. Шеремет[14] та Г.В. Савицька [10] ототожнюють ділову активність і оборотність активів та зобов'язань та вважають за доцільне розраховувати: коефіцієнти оборотності капіталу, рентабельність та оборотність капіталу. В свою чергу, Р. Холт [12] спирається на показники ефективності виробничої діяльності, які вимірюють прибутковість фірми і її здатність використовувати активи та пропонує розраховувати: прибутковість продажів, валовий прибуток, прибутковість активів, прибутковість капіталу, прибуток на акцію, показники виплати дивідендів і покриття відсотків, рентабельність капіталу. Однак, О.В. Єфимова [4] при оцінці ділової активності звертає увагу на аналіз операційного циклу та вважає необхідним розраховувати наступні показники: період операційного циклу, обороту оборотних активів, середній період обороту грошових коштів і короткострокових фінансових вкладень. Натомість, на думку В.В. Ковальова [6], ділова активність комерційної організації проявляється в динамічності її розвитку. В.В. Ковальов [6] у своїй праці пропонує розраховувати такі показники: оцінка ступеня виконання планів,

норм, нормативів; коефіцієнт стійкості економічного зростання; оцінка динамічності розвитку фірми. Розглядає ділову активність через призму якісних показників, Л.І. Ушвицький [11], який вважає, що доцільно розраховувати такі показники ділової активності: становище на ринку; ділова репутація; залежність компанії від великих постачальників. В свою чергу, Дж. К. Ван Хорн [3] бачить методика оцінки ділової активності в розгляді питання про зовнішнє фінансування та зазначає наступні показники, що характеризують ділову активність: показники ліквідності; питомої ваги позикового капіталу, рентабельності, забезпеченості відсотків за кредитами. Проте, Ю. Брігхем [1] ділову активність оцінює коефіцієнтами якості управління активами та наголошує на порівнянні отриманих коефіцієнтів зі середньогалузевими даними, а також пропонує розраховувати наступні показники для оцінки ділової активності: оборотність товарно-матеріальних запасів, середній термін інкасації, оборотність основних засобів, оборотність всіх активів.

Таким чином, аналіз підходів до оцінки ділової активності, які, на сьогодні, є в літературних джерелах, показав відсутність єдиної групи показників. Однак, розділяємо підхід до визначення показників ділової активності, запропонований Ф. Котлером, Г.В. Савицькою, А.В. Донцовою, А.А. Нікіфоровою, Е.В. Нікольською, Л.А. Лахтіоною, А.Д. Шереметом, Р.С. Сайфуліним, Е.В. Негашевою, які дотримуються єдиної точки зору стосовно того, що ділова активність підприємства у фінансовому аспекті виявляється, перш за все, в швидкості обороту засобів [7, 10, 14]. На їх думку, аналіз ділової активності полягає в дослідженні рівнів і динаміки всіляких фінансових коефіцієнтів оборотності, які є відносними показниками фінансових результатів діяльності підприємства.

Отже, показники ділової активності - це, перш за все, показники ефективності використання фінансових ресурсів підприємства, що автоматично відносить їх до системи показників економічної ефективності. Проте, фінансова безпека підприємства також безпосередньо залежать від того, як швидко кошти, вкладені в активи, знову перетворюються в реальні гроші. Такий вплив

пояснюється тим, що зі швидкістю оборотності активів підприємства тісно пов'язані мінімально необхідна величина авансованого капіталу та пов'язані з ним виплати грошових коштів (проценти за кредит, дивіденди), визначення потреби в додаткових джерелах фінансування, сума витрат на утримання товарно-матеріальних цінностей, а також величина сплачених податків. Ділова активність підприємства у фінансовому аспекті проявляється, насамперед, у швидкості обороту його коштів. До показників ділової активності, вважаємо за доцільне, зважаючи на існування особливостей діяльності молокопереробних підприємств, які потребують наявності спеціального комплексу показників, відносити наступні: коефіцієнт оборотності активів; коефіцієнт оборотності оборотних засобів; коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості; коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості; коефіцієнт оборотності матеріальних запасів; коефіцієнт оборотності основних засобів; коефіцієнт оборотності власного капіталу; коефіцієнт рентабельності активів; коефіцієнт рентабельності власного капіталу та коефіцієнт рентабельності діяльності.

Література

1. Бригхем Ю. А. Финансовый менеджмент : [учеб. пособ.] / Ю. А. Бригхем, Л. С. Гапенски. – М. : Финансы и статистика, 1999. – 429 с.
2. Гарасюк О. А. Проблеми щодо сутності поняття «ділова активність підприємства» / О. А. Гарасюк // Вісник КТУ. – 2010. – № 22. – С. 63.
3. Дж. К. Ван Хорн Основы управления финансами / Хорн Ван Дж. К. – М. : Финансы и статистика, 2003. – 800 с.
4. Ефимова О. В. Анализ финансовой отчетности : [учеб. пособ.] / О. В. Ефимова, М.В. Мельник. – М. : Омега-Л, 2004. – 451 с.
5. Заїкіна О. О. Роль показників ділової активності в оцінці управління підприємством / О. О. Заїкіна // Харчова пром-ть. – 2008. – № 7. – С. 144-148.
6. Ковалёв В. В. Финансы организаций (предприятий) / В. В. Ковалёв. – М. : ТК Велби, Проспект, 2006. - 352 с.
7. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: монографія / Л.А. Лахтіонова – К.: КНЕУ, 2001. – 387 с.

8. Мец В. О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства : [навчальний посібник] / В. О. Мец. – К. : Вища шк., 2003. – 278 с.
9. Мних Є. В. Економічний аналіз: підручн. – 2-ге вид., перероб. та доп. / Є. В. Мних. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 472 с.
10. Савицкая Г.В. Экономический анализ: учебник / Г.В. Савицкая – М.: Новое издание, 2005. – 651 с.
11. Ушвицкий Л.И. Совершенствование методики анализа платежеспособности и ликвидности организации / Ушвицкий Л.И., Савцова А.В., Малеева А.В // Экономический анализ: теория и практика. – 2006. – № 17. – С. 21–28.
12. Холт Р. Н. Основы финансового менеджмента / Р. Н. Холт. – М. : Дело, 1993. – 128 с.
13. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підручник / Ю. С. Цал-Цалко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 566 с.
14. Шеремет А.Д. Методика фінансового аналізу / А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулин. – М.: ИНФРА-М, 1996. – 176 с.
15. Шеремет О. О. Фінансовий аналіз / О. О. Шеремет. – К., 2009. – 196 с.